

مقدمهٔ مؤلف

به نام خدایی که در این نزدیکی است

تقدیم به نیما یوشیج که چشم ما بود

ای کاش کنور با ادبیات شروع نمی‌شد
آفر پکونه بعد از پیدا کردن پارادوکس کیسوانت
حسن تعلیل قدرت
ایهام پشمانِ تکلانت
استغاثه لعلت
تشیه زندانِ پانه‌ارت
و هواز همیشگی سقانت
می‌توان تست قرابت زرد

کتاب درسی فارسی دهم (فارسی ۱ دوره دوم متوسطه) که برای اوّلین سال وارد نظام آموزشی شده است کتابی است که بی‌شک نیاز به شرح و توضیح و دسته‌بندی و مطالب تكمیلی برای فهم بیشتر و ایجاد ارتباط مناسب‌تر دارد.

کتاب پیش رویتان که به همین منظور با سبک و ترکیب کاملاً متفاوت و موضوعی تأثیف شده است، شامل هفت فصل است:

فصل اول: لغت و املاء ← مرتبط با قلمرو زبانی

در این فصل به صورت درس به درس تمام لغات معنی شده در واژه‌نامه (که آن‌ها را ستاره‌دار نامیده‌ام) و لغات معنی نشده (که آن‌ها را بی‌ستاره نامیده‌ام) را آورده‌ام. هر واژه‌ای در هر جای درس بوده مورد توجه قرار گرفته است، شامل اصل درس، کارگاه متن‌پژوهی، گنج حکمت، روان‌خوانی، شعرخوانی و حتی تحلیل فصل و گونه‌شناسی.

سعی کرده‌ام لغاتی را که خود کتاب معنی نکرده به طور مفصل توضیح دهم و چندین معنا برایشان بیاورم. کلمات و ترکیبات مهم املایی پس از معنی لغات قرار گرفته است و کلماتی را که تشابه املایی دارند کنارشان قرار داده‌ام تا در مقایسه کلمات، املای آن‌ها بهتر و راحت‌تر جایی‌افتد.

پس از پایان لغت و املاهای درس‌ها، متون خارج کتاب املایی که عموماً از گلستان سعدی برگزیدم (متونی که کلمات مهم املایی‌شان ارتباط با کتاب درسی دارد) برای تمرین املاء، قرار داده شده است تا عمق و تسلط کافی حاصل شود.

در پایان فصل اول، تست‌های درس به درس و کلی لغت و املاء آورده‌ام و توصیه می‌کنم پس از تسلط بر تمام نکات درسی، آن‌ها را بزنید.

فصل دوم: قرابت معنایی ← مرتبط با قلمرو فکری

در این فصل به صورت درس به درس، ابتدا خلاصه هر درس را آورده‌ام و سپس مفاهیم مهم آن درس مورد بحث توضیح داده شده و نمونه‌های کتابی و فراکتابی (ابیات و عبارات معادل از خارج کتاب) برای آن‌ها قرار داده‌ام.

در توضیح مفاهیم، هم اصل درس و هم متن‌های روان‌خوانی و اشعارِ شعر خوانی آورده شده و هشت گنج حکمت موجود در کتاب درسی به دلیل اهمیت بسیار مفاهیم، جداگانه و پس از درس مربوط به آن، توضیح داده شده است.

پس از هر درس، تمرين‌های مهم «چند انتخابی» قرار دارد که شامل چندین بیت و عبارت است و خواسته شده تعداد مشخصی از آن‌ها که با مفاهیم آن درس ارتباط دارند انتخاب شوند.

تمرين‌های چند انتخابی در نظام‌های مدرن آموزشی دنیا به عنوان راهکاری مفید برای عمق‌دهی و افزایش تسلط، کاربرد فراوان دارند.

فصل سوم: تاریخ ادبیات

با توجه به کم بودن تاریخ ادبیات در کتاب درسی دهم و نبودن اعلام و تاریخ ادبیات ابتدای درس‌ها، کل تاریخ ادبیات را در جدول‌هایی آورده‌ام، پس از آن، تحلیل فصل‌ها و گونه‌شناسی (که در آخر هر فصل آمده) به صورت اینفوگرافی قرار داده شده که یادگیری را آسان می‌کند.

جدول شخصیت‌های شاهنامه فردوسی و بعد از آن، شش کارتون از تاریخ ادبیات‌های موجود در کتاب، اثر دوست هنرمند، سعید نوروزی، در این فصل قرار دارد.

در پایان این فصل، تست کلی تاریخ ادبیات به گونه‌ای که تمام مطالب را پوشش دهد گذاشته‌ام.

فصل چهارم: دستور ← مرتبط با قلمرو زبانی

از آن‌جا که مطالب دستوری کتاب‌های جدید (پایه‌های هفتم تا دهم) به طور پراکنده و در جاهای مختلف آمده، تمام سعی خود را کردم که دسته‌بندی‌های مناسب انجام شود. این دسته‌بندی‌های سبزه‌گانه با نگاه به گذشته و با استفاده از مثال‌های متعدد از کتاب درسی به همراه تمرين‌ها و تست‌ها آورده شده است. بدیهی است در مواردی، دستور نظام جدید آموزشی با دستور نظام قدیم، تفاوت‌ها بلکه تضادهایی دارد که سعی در توضیح و یک‌دست‌سازی و عمق‌بخشی مطلب کرده‌ام.

فصل پنجم: آرایه‌های ادبی ← مرتبط با قلمرو ادبی

در این فصل تمام آرایه‌هایی که داشت آموزان در سال‌های هفتم تا دهم به‌طور پراکنده خوانده‌اند دسته‌بندی، توضیح و تشریح شده است. مثال‌های آورده شده را بیشتر از خود کتاب درسی دهم انتخاب کرده‌ام تا ارتباط و عمق مناسبی با مطلب اصلی ایجاد شود. پس از هر آرایه تست‌هایی قرار داده‌ام که به یادگیری کمک بیشتری می‌کند و در پایان فصل، تست کلی آرایه قرار دارد.

فصل ششم: پاسخ تمرین‌ها و چند انتخابی‌ها

تمرین‌های فراوانی که در لایه‌لایی تمام فصل‌ها بوده است در این قسمت پاسخ داده شده است.

فصل هفتم: پاسخ تشریحی تست‌ها

در این فصل تست‌هایی درس به درس و کلی لغت و املاء، تست‌های فصل به فصل قرابت معنایی، تست‌های کلی تاریخ ادبیات، تست‌های موضوع به موضوع دستور، تست‌هایی بحث به بحث و کلی آرایه‌های ادبی، پاسخ کاملاً تشریحی یافته‌اند.

فصل هشتم: مفاهیم کتاب نگارش

در این فصل مفاهیم حکایات و شعرهای کتاب نگارش را که در قسمت سؤالات قربات معنایی مورد توجه قرار می‌گیرد آورده‌ام.

- لازم است در پایان تشکر فراوان نمایم از:
- کارکنان عزیز نشر الگو که تلاش بی‌وقفه و شبانه‌روزی برای تولید این کتاب انجام دادند؛ خانم‌ها و آقایان؛ مختار، نوری، محمودی، فتحی، مرادی، قجری، تقوی، رسولی، نوریان، احمدی و ...
  - دوستان بسیاری که مشورت‌های مشفقاتنامی به من دادند، آقایان؛ علی عسگری، مصطفی خاکبازان، عباس نادری، عبدالحمید رزاقی، مرادی، احمد رضا گل‌پیاس، احسان برادران، امیرحسین عبداللهزاده، محسن نجاری، حامد صابر، سجاد طباطبائیان و ...
  - دانش آموزان و فارغ‌التحصیلانی که نظراتی برای ویرایش کتاب دادند، خانم‌ها و آقایان؛ عسل اسکویی، علیرضا عبدالمحمدی

لیوتون و تمام قوانین جا زده
برای دوره‌ای است که عاشق نباشی
وقتی به تو فکر می‌کنم
قبیم به هوای پشمهم شرک می‌کشد ....

فهرست

فصل دوم ← قرابت معنایی

٩٢	ستایش
٩٥	درس اول
٩٨	درس دوم
١٠٢	درس سوم
١٠٤	درس چهارم
١٠٥	درس پنجم
١٠٩	درس ششم
١١٣	درس هفتم
١١٩	درس هشتم
١٢٣	درس نهم
١٢٩	درس دهم
١٣٥	درس یازدهم
١٣٩	درس دوازدهم
١٤٢	درس سیزدهم
١٤٦	درس چهاردهم
١٤٩	درس پانزدهم
١٥٥	درس شانزدهم
١٥٣	درس هفدهم
١٥٧	درس هجدهم
١٦٤	نیایش
١٦٨	مجموعه آیات و احادیث و عبارات کتاب
١٦٦	درسی
١٦٨	تست قرابت معنایی

فصل اول ← لغت و املاء

٢	ستایش
٤	درس اول
٧	درس دوم
١٠	درس سوم
١٤	درس چهارم
١٥	درس پنجم
١٩	درس ششم
٢١	درس هفتم
٢٥	درس هشتم
٢٧	درس نهم
٣٠	درس دهم
٣٦	درس یازدهم
٤٣	درس دوازدهم
٤٨	درس سیزدهم
٥٤	درس چهاردهم
٥٨	درس پانزدهم
٥٩	درس شانزدهم
٦٥	درس هفدهم
٦٨	درس هجدهم
٧١	نیایش
٧٢	متون املایی خارج کتاب
٧٥	تست لغت و املاء

<p>فصل ششم ➔ پاسخ تمرین‌ها و چندانتخابی‌ها</p> <ul style="list-style-type: none"> پاسخ متون املایی خارج کتاب ..... ۳۶۴ پاسخ چندانتخابی‌های فصل دوم ..... ۳۶۵ پاسخ تمرین‌های فصل دستور ..... ۳۶۶ <p>فصل هفتم ➔ پاسخ تشریحی تست‌ها</p> <ul style="list-style-type: none"> پاسخ‌های تشریحی ..... ۳۷۴ <p>فصل هشتم ➔ مفاهیم کتاب نگارش</p> <ul style="list-style-type: none"> درس اول ..... ۴۲۲ درس سوم ..... ۴۲۵ درس چهارم ..... ۴۲۷ درس ششم ..... ۴۲۹ درس هفتم ۴۳۱ 	<p>فصل سوم ➔ تاریخ ادبیات</p> <ul style="list-style-type: none"> جدول تاریخ ادبیات ..... ۱۹۰ تحلیل فصل و گونه‌شناسی ..... ۱۹۳ شخصیت‌های شاهنامه ..... ۲۰۱ کارتون ..... ۲۰۲ تست کلی تاریخ ادبیات ..... ۲۰۶ <p>فصل چهارم ➔ دستور</p> <ul style="list-style-type: none"> نقش کلمات ..... ۲۱۲ فعل ..... ۲۲۳ اجزای اصلی جمله ..... ۲۲۹ گروه اسمی ..... ۲۳۶ انواع واو ..... ۲۴۴ چهش ضمیر ..... ۲۴۶ حذف ..... ۲۴۹ واژه‌های دو تلفظی ..... ۲۵۲ جمله ساده و غیرساده ..... ۲۵۳ شیوه بлагی ..... ۲۵۶ تحوّل معنایی واژه‌ها ..... ۲۵۹ تحوّل نوشتاری کلمات ..... ۲۶۱ <p>فصل پنجم ➔ آرایه‌های ادبی</p> <ul style="list-style-type: none"> حس آمیزی ..... ۲۶۴ تشبیه ..... ۲۶۶ ایهام ..... ۲۷۳ سجع ..... ۲۷۷ حسن تعلیل ..... ۲۸۰ کنایه ..... ۲۸۳ مجاز ۲۹۰
---	--